

“ประเทศทั้งหลายซึ่งได้ควบคุมกันเป็นชาติแลเป็นประเทศขึ้น
ย่อมถือว่าเรื่องราวของชาติตนแลประเทศตน เป็นสิ่งสำคัญ
ซึ่งจะพึงศึกษาแลพึงสั่งสอนกัน ให้รู้ชัดเจนแม่นยำ เป็นวิชาอัน
หนึ่งซึ่งจะได้แนะนำความคิดแลความประพฤติ ซึ่งจะพึงเห็นได้
เลือกได้ในการที่ผิดแลชอบชั่วแลดี เป็นเครื่องชักนำให้เกิด
ความรักชาติแลรักแผ่นดินของตัว...”

ข้อความข้างต้นเป็นส่วนหนึ่งของกระแสพระราชดำรัส
ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อคราวที่ทรง
ตั้งโบราณคดีสโมสร พุทธศักราช ๒๔๕๐ โดยพระองค์ทรงมี
พระราชดำริที่จะชักชวนผู้มีความรู้และนักปราชญ์ของชาติได้
ทำการค้นคว้าเรื่องราวเกี่ยวกับประเทศสยามและแสวงหา
ข้อความโบราณคดีอันมีอายุ ๑,๐๐๐ ปีลงมา ไม่ว่าจะเป็นของ
ชนชาติใด เมืองใด และสมัยใดในประเทศไทย เนื่องจากทรง
เล็งเห็นว่าคนไทยในสมัยนั้นไม่มีใครที่จะใส่ใจเรียบเรียงหนังสือ
เกี่ยวกับเรื่องราวประเทศของตนและเมื่อเทียบกับประเทศอื่น
พบว่ายังมีอยู่น้อยมากจะอาศัยแต่คำบอกเล่าต่อกันมาเหมือน
ที่ทำกันก็ถึงแต่จะได้ข้อมูลที่มีความผิดเพี้ยน ซึ่งก็เป็นที่มา
ที่ทำให้พระองค์มีพระราชดำริในการจัดตั้งโบราณคดีสโมสรขึ้น

จากวันนั้นล่วงเลยมาเป็นเวลา ๙๙ ปีของวันนี้ การ
ศึกษาเกี่ยวกับประวัติศาสตร์และโบราณคดีในประเทศไทย
นับว่ามีความเจริญก้าวหน้าและพัฒนาขึ้นมากจนเป็นการศึกษา
แบบบูรณาการหรือการศึกษาในแบบสหวิทยาการในปัจจุบัน
แต่กระนั้นก็ตาม ก็ยังน่าเศร้าอยู่ที่ความรู้ที่ได้ศึกษาและสั่งสม
มาก็ยังอยู่ในแวดวงจำกัดในหมู่นักวิชาการและผู้สนใจประวัติ-
ศาสตร์และโบราณคดีเท่านั้น ขณะที่คนส่วนใหญ่ในชาติกำลัง
วิ่งไล่ตามกระแสโลกภายนอก แต่ไม่มีใครสนใจโลกภายในของ
ตนเองนัก เนื่องจากมองแต่รูปเห็นของนอกดีกว่าของข้างใน
วารสารหน้าจั่ว : ประวัติศาสตร์สถาปัตยกรรมและสถาปัตย-
กรรมไทย จึงเป็นเสมือนตัวแทนของคนกลุ่มเล็ก ๆ กลุ่มหนึ่ง
ในสังคมที่ยังทำหน้าที่ดังเจตนารมณ์ของพระบาทสมเด็จพระ
จุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวในการที่ทรงดำริให้มีการส่งเสริม
การเรียบเรียงหนังสือเกี่ยวกับวัฒนธรรมและประเทศของตน

แต่ว่าที่นักประวัติศาสตร์และโบราณคดีจะสามารถเขียนเรื่องราวอันใดอันหนึ่งที่มีความลุ่มลึกขึ้นมาได้ต้องใช้เวลาค่อนข้างมาก เนื่องจากต้องศึกษามาก ออกภาคสนามมาก และวิเคราะห์มากมายเหมือนการสะสมความรู้และฝีมือของช่างโบราณแขนงอื่นๆ เพราะฉะนั้นการจะเป็นนักประวัติศาสตร์นักโบราณคดี และช่าง(สถาปนิก)ที่ดี ไม่สามารถเป็นได้ชั่วข้ามคืนหรือภายในเวลาปีหรือสองปี ดังตัวอย่างชีวิตของรองศาสตราจารย์เสนอ นิลเดช เพชรน้ำเอกทางด้านโบราณคดีและประวัติศาสตร์สถาปัตยกรรมคนหนึ่งของประเทศไทย ที่กว่าอาจารย์จะมาถึงวันนี้ได้อาจารย์ต้องใช้เวลาล้างสมองความรู้และประสบการณ์มาตลอดชีวิต อาจารย์ได้เมตตาแก่เราโดยให้สัมภาษณ์ในวารสารหน้าจั่วฉบับนี้ รวมทั้งได้เขียนบทความเกี่ยวกับ “เคียรพระเจ้าธรรมิกราช” ที่สัมพันธ์กับคติพระอัฐารศและศรีลังกาซึ่งน่าสนใจมากอีกด้วย รองศาสตราจารย์เสนอ นิลเดช ได้ให้ความรู้ด้านโบราณคดีและประวัติศาสตร์สถาปัตยกรรมแก่เหล่าลูกศิษย์รวมทั้งได้สร้างประโยชน์คุณูปการแก่คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร มาเป็นเวลากว่า ๔๐ ปี และในปีพุทธศักราช ๒๕๔๙ นี้ เป็นปีที่ท่านอาจารย์มีอายุครบ ๖ รอบพอดี วารสารหน้าจั่วฉบับนี้จึงขอถือโอกาสเป็นส่วนหนึ่งในการแสดงมุทิตาจิตแก่อาจารย์ด้วย

และต้องกันกับเจตนารมณ์ของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว วารสารหน้าจั่ว ฉบับประวัติศาสตร์สถาปัตยกรรมและสถาปัตยกรรมไทยปีพุทธศักราช ๒๕๔๙ นี้ จึงเสนอบทความทางด้านประวัติศาสตร์สถาปัตยกรรมและสถาปัตยกรรมไทยที่มีความหลากหลายของคนหลายเชื้อชาติหลายวัฒนธรรมและหลายสมัยในประเทศไทย ตั้งแต่สถาปัตยกรรมในกรุงเทพฯ สมัยรัชกาลที่ ๓ และสถาปัตยกรรมในแง่สังคมและการเมืองในช่วงพุทธศักราช ๒๓๙๔-๒๔๙๐ แล้วเลยขึ้นไปภาคเหนือ อันได้แก่ สถาปัตยกรรมวัดพระธาตุลำปางหลวง คติการสร้างเมืองเชียงใหม่ และภูมิทัศน์เมืองโบราณและองค์ประกอบเมือง : กรณีศึกษาเมืองเชียงตุงและเมืองเชียงใหม่ สุดท้ายมาจบลงที่สองบทความเกี่ยวกับสถาปัตยกรรมอีสานคือ พระธาตุบังพวน และลิม : สถาปัตยกรรมอีสาน และเป็นที่น่ายินดีที่บทความส่วนใหญ่เหล่านี้เขียนโดยนักประวัติศาสตร์สถาปัตยกรรมและสถาปนิกรุ่นใหม่ไฟแรงที่ยังมีกำลังที่จะเรียนรู้และส่งสมประสบการณ์ต่อไป

เมื่อเปิดบทบรรณาธิการด้วยกระแสพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวแล้วก็ขอปิดท้ายด้วยกระแสพระราชดำรัสด้วยเช่นกัน เพื่อเป็นกำลังใจแก่คณะผู้จัดทำวารสารหน้าจั่วและนักวิชาการด้านประวัติศาสตร์และสถาปัตยกรรมไทยทุกท่านให้เดินหน้าศึกษาค้นคว้าและนำเสนอความรู้ใหม่ๆแก่สาธารณะชนต่อไปอีกเรื่อยๆ

“...การเรียนรู้เรื่องประเทศของตนนั้น เมื่อผู้ใดได้เรียนด้วยความประสงค์อันดีจะได้รับแต่ผลที่มีคุณไม่มีโทษ...”